

Obsah

Předmluva	11
Místo úvodu	13
1 Co je to syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte	15
<i>(J. Dunovský)</i>	
Vývoj pojmu	15
Příčiny	19
Interdisciplinární problém	20
Zjišťování	21
Názvosloví	22
Kulturní spjitosti	23
Definice	23
2 Pohledy do minulosti	25
<i>(Z. Matějček)</i>	
Z dnešního hlediska... ..	25
Ohrožení rodičů a rodiny	26
Výběr pohlaví	27
Pomsta	28
Obětované děti	29
Hanba a společenský odsudek	31
Znetvoření	31
Posledních dva tisíce let	32
3 Postavení dítěte ve společnosti a jeho právní aspekty	35
<i>(J. Dunovský)</i>	
4 Tělesné týrání dítěte aktivní povahy	41
<i>(J. Spilková, J. Dunovský)</i>	
Tělesná poranění a postižení orgánů a funkcí	42
1. Zavřená poranění	42
2. Otevřená poranění	46
3. Mnohočetná zranění	50
Müchhausenův syndrom v zastoupení (by proxy)	51
Úloha pediatra	52
Sexuální zneužívání z pohledu dětského lékaře	53

	Zanedbávání péče	54
	Pouírazové stresové obtíže	55
5	Tělesné týrání pasivního charakteru	59
	<i>(J. Dunovský)</i>	
	Porucha v prospívání dítěte neorganického původu	59
	Nedostatek zdravotní péče	61
	Nedostatky ve vzdělání a výchově	62
	Nedostatek přístřeší, ošacení a ochrany	63
	Děti vykořisťované	63
6	Psychické týrání	65
	<i>(J. Procházková, J. Spilková)</i>	
	Šikana	69
7	Sexuálně zneužitá děti	71
	<i>(H. Halfarová)</i>	
	Vývoj pojmu	71
	Syndrom přízpusobení	72
	Formy sexuálního zneužívání	74
	Příčiny	77
	Jaké děti se stávají snadnějším cílem sexuálního zneužívání?	78
	Příznaky a projevy sexuálně zneužitých dětí	80
	Diagnostika sexuálně zneužitých dětí	82
8	Zanedbanost a zanedbávání	87
	<i>(Z. Matějček)</i>	
	Zanedbanost a psychická deprivace	87
	Krajní případy zanedbanosti	88
	Zanedbávání dětí v rodině	89
9	Zvláštní formy CAN	97
	<i>(J. Dunovský)</i>	
	Systémové týrání (druhotné zneužívání a ponižování)	97
	Organizované zneužívání dětí	98
	Rituální zneužívání	101
	Sexuální turismus	102
	Münchhausenův syndrom by proxy (v zastoupení)	102

10	Předcházet je lépe než léčit	103
	(Z. Matějček)	
	Primární prevence	103
	1. Zaměřené působení na širokou veřejnost	104
	2. Zaměřené působení na rodiče (a jiné vychovatele) nyníšší i budoucí	105
	3. Zaměřené působení na odborné pracovníky a veřejné činitele	107
	Sekundární prevence	107
	Riziková dospělí, rizikové děti, rizikové situace	107
11	Duševní poruchy dospělých a dítě	113
	(Z. Dytrych)	
	Psychózy	114
	Psychické poruchy spojené s porodem a šestinedělním	119
	Neurózy	120
	Poruchy osobnosti - psychopatie	125
	Psychické poruchy spojené se zneužíváním alkoholu a jiných látek vzbuzujících závislost	131
12	Děti v ohrožení	135
	(Z. Matějček)	
	Děti, které přitahují násilí	135
	1. Děti, které dospělého vyčerpávají	135
	2. Děti s málo pochopitelným chováním	138
	3. Děti, které nesplňují očekávání rodičů	139
13	Rizikové životní situace a psychické strádání dítěte	141
	(Z. Dytrych)	
	"Když děti mají děti"	142
	Narození poškozeného dítěte	145
	Nechtěné děti	147
	Děti narozené mimo manželství	149
	Dítě a rozvod rodičů	151
	1. Zanedbávání	153
	2. Týrání	154
	3. Zneužívání - manipulování	154
	Dítě a nevlastní rodič	156
	Rodina v mimořádných situacích	161
14	Výskyt syndromu CAN	163
	(J. Dunovský)	
	Výskyt syndromu CAN	163

	Šetření u nás	167
	Registrace CAN policíí	167
	Orientační studie	169
15	Zjišťování (detekce) syndromu CAN a jeho registrace	177
	<i>(J. Dunovský)</i>	
	Ohlášení	178
	Diagnostika	180
	Potvrzení nebo vyloučení diagnózy	181
	Vyhledávání	181
	Registrace syndromu CAN	183
16	Právní zajištění dítěte s CAN	185
	<i>(Z. Sovák)</i>	
17	Problematika soudně-znaleckého posuzování týraného dítěte	199
	<i>(I. Bouška)</i>	
	Problematika letálních případů týraného dítěte	200
	1. Usmrcení novorozence matkou - neonaticidium	202
	2. Infanticidium	202
	3. Syndrom týraného dítěte	202
	4. Zanedbávání péče o dítě	204
	5. Euthanasie	205
	6. Vražda (dítěte) - sebevražda (rodiče)	205
	7. Vražda	205
18	Dítě jako svědek	207
	<i>(J. Procházková)</i>	
19	Úloha sociálního pracovníka při řešení syndromu CAN	211
	<i>(H. Karabelová)</i>	
20	Léčba dětí postižených syndromem CAN	215
	<i>(J. Dunovský)</i>	
21	Psychoterapeutická intervence	219
	<i>(V. Mašát)</i>	
	Psychoterapie zaměřená na dítě postižené CAN	219
	Interdisciplinární spolupráce	220
	Formy terapeutických intervencí	220
	Psychoterapeutický postup	222
	Vstupní rozhovor	223

Předmluva

Znalost rodinné anamnézy	225
Plán krizové intervence	226
22 Péče o dítě postižené syndromem CAN	227
<i>(J. Dunovský)</i>	
Systémové uspořádání a zajištění péče o děti se syndromem CAN	232
Místo závěru	237
Literatura	239

Literatura 239
 prokoukl nejenom hranice země, ale i omezení jednotlivých úrodn. Z profesionální sféry se pak rozšířil do široké veřejnosti a promítl se i do aktivit legislativních, výkonných i politických, jak na úrovních národních, tak mezinárodních.

V tomto úsilí však naše země výrazně zaostala, ať již z důvodů objektivních (např. dřívější zřízení nepřiznávalo tento problém, ba jej i zastralo), anebo subjektivních (např. v obecném povědomí panovalo a panuje přesvědčení, že každému dítěti se daří dobře, je svými rodiči milováno a také, že tělesný trest, byť i krutý, patří ke správné výchově).

Nepomohly ani intenzivní snahy dětských lékařů, kteří v roce 1970 jako první u nás poukázali na závažnost tohoto problému. Začali se také - byť osamocení - touto problematikou zabývat, když více než před dvaceti lety spolu s dětskými psychology zabránili rozšiřování kolektivní výchovy dětí na úkor jejich výchovy v rodinách.

Teprve po roce 1989 se tyto snahy mohly začít plně rozvíjet, a to i za stále významnější účasti dobrovolných aktivit. Významným podnětem pro další boj proti jedné z hlavních příčin neradostného dětství, především z hlediska odborného, byla 3. Evropská konference pro prevenci syndromu zneužíváního a zanedbáváního dítěte, kterou jsme uspořádali v červnu 1991 v Praze. Na ni pak zcela logicky navázalo založení prvního odborného pracoviště zaměřeného přímo na problematiku ubližování dítěti u nás - Dětského krizového centra. Z jeho již tříleté činnosti jsme pak načerpali mnoho zkušeností a poznatků, které poskytly jedno z východisek k napsání této knížky.

Ty bezprostředně navázaly na klinickou práci i vědeckou činnost oddělení sociální pediatrie Dětské kliniky I.L.F. v Praze Krči a oddělení pro výzkum rodiny Psychiatrického centra v Praze i dlouholetou činnost v oblasti dětské a vývojové psychologie na několika dalších významných pracovištích. Předkládaná knížka věnovaná tak složitému jevu, jakým je syndrom týraně, zneužíváního a zanedbáváního dítěte, představuje spojení tří hlavních pracovních disciplín a oborů, jakými jsou sociálně orientovaná pedagogika, klinická psychologie, soustavně obohacovaná výzkumem a snahou po zlepšování, a sociální psychiatrie orientovaná na rodinu a její poruchy. Spojení tří oborů se vyvíjí nejenom tím, že odpovídá vlastní povaze probíraného jevu a spolu s odbornými zázky se snaží o jeho všestranné poznání a řešení, ale i tím, že je stavěno

